

העזרה מהסוגיא

סנהדרין ס. – סז:

פרשת משפטים ה'תשפ"ה

דף ס

◆ דין אדם ששומע הזכרת השם - צריך לעמוד דכתיב 'ויאמר אהוד דבר אלקים לי אליך ויקם מעל הכסא'.

◆ דין אדם ששומע 'ברכת השם':

• באופן שישראל אמר 'ברכת השם':

○ באופן שאמר 'ברכת השם' בלשון 'הויה':

- אדם ששומע את 'ברכת השם' - צריך לקרוע את בגדיו ולא לאחות את הקריעה.
- אדם שחוזר על 'ברכת השם' ששמע מאדם אחר - השומע צריך לקרוע את בגדיו ולא לאחות את הקריעה, אמנם המספר לא צריך לחזור ולקרוע פעם שניה.

○ באופן שאמר 'ברכת השם' ב'כינוי':

▪ לשמואל - לא צריך לקרוע.

▪ לרבי חייא - הדין כמו באופן שאמר 'ברכת השם' בלשון 'הויה'.

• באופן שעכו"ם אמר 'ברכת השם':

○ לשמואל - לא צריך לקרוע.

○ לרבי חייא:

▪ מעיקר הדין - הדין כמו באופן שישראל אמר 'ברכת השם'.

▪ בזמן הזה - לא צריך לקרוע משום שאם יהיה חיוב לקרוע 'נתמלא כל הבגד קרעים'.

✽ הערות ✽

א הגמ' מבארת שמחמת טעם זה הדיינים עומדים בשעת גמר דין שהעד חוזר על ברכת השם ששמע.

ב והגמ' מבארת שהמקור שאדם ששומע 'ברכת השם' צריך לקרוע דכתיב 'ויבא אליקים בן חלקיה אשר על הבית ושבגא הסופר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו לו את דברי רבשקה' והמקור שאדם ששומע 'ברכת השם' לא מאחה את הקריעה הוא מגזירה שווה 'קריעה קריעה' מאלישע שכתוב 'ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים' ודורשים מהיתור של המילה 'קרעים' שלא מאחים את הקריעה.

ג הגמ' מבארת שהמקור שאדם ששומע אדם שחוזר על 'ברכת השם' ששמע צריך לקרוע את בגדיו דכתיב 'ויהי כשמע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו', והגמ' מוסיפה שהמספר לא צריך לחזור ולקרוע פעם שניה משום שדורשים מהפסוק שחזקיהו המלך קרע אמנם המספרים לא חזרו וקרעו את בגדיהם פעם שניה.

המשנה מוסיפה שבזמן גמר הדין שהעד חוזר על 'ברכת השם' ששמע הדיינים קורעים את בגדיהם ולא מאחים.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

◆ דיני העובד עבודה זרה:

- באופן שעבד את העבודה זרה כדרכה - חייב מיתה^ד.
- באופן שעבד את העבודה זרה שלא כדרכה:
  - באופן שעבד על ידי זביחה או הקטרה או ניסוך או זריקת דם - חייב מיתה^ה.
  - באופן שגיפף או נישק או כיבד או ריבץ או הרחיץ או סך או הלביש או הנעיל - עבר בלא תעשה^ו.
- באופן שהשתחוה לעבודה זרה - חייב מיתה^ז.
- באופן שקיבל את העבודה זרה עליו כאלוה - חייב מיתה^ח.
- באופן שנדר בשם עבודה זרה או שנשבע בשם עבודה זרה - עבר בלא תעשה.

◆ דיני אדם ששוחט בהמה על מנת לזרוק את דמה לעבודה זרה:

- דין האדם - חייב מיתה.
- דין הבהמה - לרבי יוחנן הבהמה אסורה בהנאה, לריש לקיש הבהמה מותרת בהנאה^ט.

◆ דיני אדם שאמר שילך ויעבוד עבודה זרה:

- באופן שהאדם החליט לעבוד עבודה זרה מעצמו, ולכן אמר שילך ויעבוד עבודה זרה - פטור.
- באופן שאדם אחד הסית אדם אחר לעבוד עבודה זרה והמוסת אמר שילך ויעבוד עבודה זרה:

✽ הערות ✽

ד רש"י מבאר שהמקור של האזהרה לא לעבוד עבודה זרה כדרכה דכתיב 'השמור לך פן תנקש אחריהם אחרי השמדם מפניך ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני', והמקור של החיוב מיתה בעובד עבודה זרה כדרכה דכתיב 'וילך ויעבד אלהים אחרים וישתחו להם ולשמש או לירח או לכל צבא השמים אשר לא צוית' ולאחר מכן כתוב 'הוצאת את האיש ההוא או את האשה ההוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך את האיש או את האשה וסקלתם באבנים ומתו'.

ה רש"י מבאר שהדרך לעבוד את העבודה זרה של פעור על ידי הטלת רעי בפניה, והגמ' [סד א] מבארת שהדרך לעבוד את העבודה זרה של מרקוליס על ידי זריקת אבן עליה, וכן הדרך לעבוד את העבודה זרה של מרקוליס על ידי נטילת אבן כדי לפנות מקום לזרוק אבן אחרת עליה, ובדברי המשנה מבואר שגם בעבודה זרה של פעור ומרקוליס שהדרך לעובדם בדרך בזיון יש חיוב מיתה, ותוס' מבארים שהמקור לכך הוא מלשון הפסוק 'איכה יעבדו'.

ו הגמ' מבארת שהמקור שיש חיוב מיתה בזביחה והקטרה וניסוך וזריקת דם שלא כדרכה דכתיב 'זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו' ודורשים שאדם שזוהב לעבודה זרה שלא כדרכה חייב מיתה, וכיון שזביחה בכלל כל העבודות הייתה ויצאה מן הכלל דורשים שבכל עבודת דם שלא כדרכה (כגון זריקת דם) חייב, ומוסיפים ודורשים 'בלתי לה' לבדו' שבכל עבודות פנים (כגון הקטרה וניסוך) שלא כדרכה חייב מיתה, ותוס' מבארים שהמקור שיש אזהרה בזביחה והקטרה וניסוך וזריקת דם שלא כדרכה דכתיב 'ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים'.

ז תוס' מוסיפים שאפשר ללמוד שיש חיוב מיתה בזביחה והקטרה וניסוך וזריקת דם בין בעבודה זרה שהדרך לעובדה בדרך כבוד ובין בעבודה זרה שהדרך לעובדה בדרך בזיון משום שלומדים מהשתחואה שיש בה חיוב בין בעבודה זרה שהדרך לעובדה בדרך כבוד ובין בעבודה זרה שהדרך לעובדה בדרך בזיון (וכפי שיובא להלן הערה ז).

ח רש"י מוסיף שרק בזביחה והקטרה וניסוך וזריקת דם יש חיוב מיתה כיון שמבואר בתורה שהדרך לעשות עבודות אלו לעבודה זרה, אבל בקבלה והולכה אין חיוב מיתה כיון שלא מבואר בתורה שהדרך לעשותם לעבודה זרה.

ט רש"י מבאר שדורשים מהפסוק 'לא תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם' שיש איסור לעבוד עבודה זרה בעבודות אלו שהם דרך כבוד למרות שאין דרך לעבוד את העבודה זרה זו בעבודות אלו.

י הגמ' מבארת שהתורה כתבה שלש פעמים את האיסור של השתחואה 'לא תשתחוה להם' [שמות כ ה] 'כי לא תשתחוה לאל אחר' [שמות לד יד] 'לא תשתחוה לאלהיהם' [שמות כג כד] ודורשים מהפסוק הראשון שיש איסור השתחואה בעבודה זרה שהדרך לעבודה בדרך כבוד, ודורשים מהפסוק השני שיש איסור השתחואה בעבודה זרה שהדרך לעבודה בדרך בזיון (כגון פעור או מרקוליס), ונחלקו האמוראים מה דורשים מהפסוק השלישי האם השתחואה 'ללאו יצאה' או 'לחלק יצאה' או 'לחלק על עצמה יצאה' (וכפי שיובא להלן עמוד 4), והגמ' מוסיפה שהמקור שיש חיוב מיתה בהשתחואה שלא כדרכה דכתיב 'וילך ויעבד אלהים אחרים וישתחו להם' ודורשים שהשתחואה לעבודה זרה שאין דרכה בכך ועל זה גם נאמר 'וסקלתם באבנים ומתו'.

יא הגמ' מבארת שהמקור שיש חיוב מיתה באופן שמקבלו עליו כאלוה דכתיב 'וישתחו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל' הוקש קבלת עבודה זרה כאלוה לזביחה לעבודה זרה.

יב רש"י מבאר שהמקור של ריש יוחנן שהבהמה אסורה בהנאה משום שלומדים מפיגול שאדם ששחט בהמה על מנת לזרוק דמה למחר הבהמה נחשבת פיגול, אמנם רבי יוחנן סובר שלא לומדים עבודה זרה שהיא בחוץ מפיגול שהוא בפנים ולכן הבהמה מותרת בהנאה.

יג רש"י מבאר שהטעם שהאדם חייב מיתה משום שאי אפשר לזרוק את הדם בלי לשחוט את הבהמה ולכן נחשב שעובד עבודה זרה בשחיטה.

יד תוס' בפירוש הראשון מבארים שלדעת ריש לקיש הבהמה אסורה באכילה כיון שמומר שחט את הבהמה ותוס' בפירוש השני מבארים שהבהמה מותרת באכילה כיון שהאדם לא היה מומר לפני ששחט את הבהמה ורק על ידי שחיטת הבהמה נעשה מומר.

○ לרב המנונא ורב יוסף ואביי ורבינא - המוסת חייב.

○ לרבא:

- באופן שהמסית אמר לו שהעבודה זרה אוכלת כך ושותה כך ומיטבה כך ומריעה כך - המוסת חייב.
- באופן שהמסית לא אמר לו כך - המוסת פטור.

○ לרב אשי - המוסת פטור, אמנם באופן שהמוסת היה ישראל מומר המוסת חייב.

• באופן שאדם אחד הסית רבים לעבוד עבודה זרה והמוסותים אמרו שילכו ויעבדו עבודה זרה:

○ לרב יוסף - המוסותים פטורים משום שמסתבר שיחזרו בהם.

○ לאביי - הדין כמו באופן שאדם אחד הסית אדם אחר.

◆ **דין אדם שאסית אדם אחר להשתחוות לו והמוסת אמר 'כן':**

• לרבי מאיר:

○ המוסת - חייב כמו באופן שאדם אחד אסית אדם אחר להשתחוות לעבודה זרה.

○ המסית - חייב מדין 'מסית'.

• לרבי יהודה:

○ המוסת - פטור, משום שנוקטים שכוונת דבריו 'כן' הם בצחוק כיון שידוע שהמסית הוא אדם רגיל ואינו עבודה זרה.

○ המסית:

▪ לרש"י ולתוס' בתירוץ הראשון - פטור"א.

▪ לתוס' בתירוץ השני - חייב.

◆ **העובד עבודה זרה מחמת אהבת אדם או יראת אדם:**

• לאביי - חייב.

• לרבא:

○ לרש"י ולתירוץ הראשון בתוס' - פטור משום שלא קיבל את העבודה זרה כאלוה.

○ לתירוץ השני בתוס':

▪ בעבודה זרה שכולם עובדים אותה מחמת אהבת אדם או יראת אדם - פטור.

▪ בעבודה זרה אחרת - חייב"ב.

◆ **דיני השתחואה לאדם:**

• באופן שהאדם עשה את עצמו עבודה זרה - אסור.

☞ הערות ☞

י רש"י מבאר שהטעם של רב המנונא ורב יוסף ואביי ורבינא שמוסת שאמר שילך ויעבוד עבודה זרה חייב דכתיב 'לא תאבה לו ולא תשמע לו' ודורשים שבאופן שהסכים לדברי המסית חייב מיתה למרות שעדיין לא עבד את העבודה זרה בפועל, אמנם תוס' מבארים שרב המנונא סובר שהטעם שהמוסת חייב משום שבאמירתו שילך ויעבוד עבודה זרה נחשב שמקבל את העבודה זרה על עצמו כאלוה.

הגמ' מביאה שרב המנונא מוסיף שהדין שהמוסת חייב באופן שאמר שילך ויעבוד עבודה זרה נאמר באופן שאמר זאת בסתמא ולא באופן שאמר שילך ויעבוד עבודה זרה ולא מקבל את העבודה זרה לאלוה עד שיעבדה, ורש"י מבאר שהחייב של המוסת נאמר רק בסתמא משום שכלול באמירתו ללכת ולעבוד עבודה זרה שקיבל את העבודה זרה כאלוה ולכן מסכים לעובדה, אבל באופן שהוסיף שלא מקבל את העבודה זרה לאלוה עד שיעבדה פטור, ותוס' מבארים שלרב המנונא החייב של המוסת הוא משום שבאמירתו שילך ויעבוד עבודה זרה נחשב שמקבל את העבודה זרה על עצמו כאלוה, אבל באופן שהוסיף שלא מקבל את העבודה זרה לאלוה עד שיעבדה ולא שייך טעם זה פטור.

יא רש"י בתירוץ הראשון מוסיפים שהדין שאדם שהסית אדם אחר לעבוד עבודה זרה חייב אפילו באופן שהמוסת לא התרצה לעבוד עבודה זרה נאמר רק בעבודה זרה שהדרך להמשך אחריה, אבל באופן שאדם הסית את חבריו להשתחוות לו באופן שהמוסת לא התרצה לדבריו המסית פטור כיון שאין הדרך להמשך להשתחוות לאדם אחד שאין הבדל בינו לאדם אחר.

בדברי הגמ' מובאר שבאופן שהמוסת הלך והשתחוה למסית המסית חייב דכתיב 'לא תעשה לך פסל' ודורשים שהאדם לא יסית אחרים להשתחוות לו.

יב רש"י בתירוץ הראשון מבארים שרבא מודה שאסור לעבוד עבודה זרה מחמת אהבה ויראה, ואפילו באופן שיש פיקוח נפש אסור לעבוד עבודה זרה אלא צריך למסור את הנפש, אלא שבאופן שעבד עבודה זרה מחמת אהבה ויראה או פיקוח נפש ולא מסר את נפשו פטור, אמנם תוס' בתירוץ השני מבארים שבעבודה זרה שכולם עובדים אותה מחמת אהבת אדם או יראת אדם או באופן שיש פיקוח נפש מותר לעבוד, ובעבודה זרה אחרת באופן שיש פיקוח נפש צריך למסור את הנפש.

• באופן שהאדם לא עשה את עצמו עבודה זרה - מותר¹².

◆ **דיני העושה עבירה בשוגג:**

• סוג הקרבן:

○ בעבודה זרה - מביא שעירה.

○ בשאר העבירות שחייבים עליהם חטאת:

▪ יחיד - כשבה או שעירה.

▪ נשיא - מביא שעיר.

▪ כהן משוח - מביא פר.

• סוג השגגה:

○ יחיד - שגגת מעשה.

○ כהן משוח:

▪ בעבודה זרה:

• לרבי - שגגת מעשה.

• לחכמים - בהעלם דבר.

▪ בשאר העבירות שחייבים עליהם חטאת - בהעלם דבר¹³.

◆ **דיני אשם תלוי בכהן משוח - כהן משוח אינו מביא אשם תלוי¹⁴.**

◆ **העושה שתי מלאכות בשבת באופן שידע שהיום שבת ולא ידע שמלאכה זו אסורה בשבת ומלאכה זו אסורה בשבת - חייב שתי חטאות¹⁵.**

◆ **האם השתחואה 'ללאו יצאה' או 'לחלק יצאה':**

- הקדמה - הגמ' מביאה שיש שלש פסוקים בהשתחואה אחד לכדרכה ואחד לשלא כדרכה ונחלקו האמוראים בביאור הפסוק השלישי האם דורשים שהשתחואה 'ללאו יצאה' או 'לחלק יצאה' או 'לחלק על עצמה יצאה' וכדלהלן.
- לרב יוסף ואב"י - 'לחלק יצאה'¹⁶.

☞ **הערות** ☞

יג הגמ' מבארת שדורשים מהפסוק 'לא תשתחוה להם' שאסור להשתחוות לעבודה זרה אבל מותר להשתחוות לאדם שלא עשה את עצמו עבודה זרה, ודורשים 'ולא תעבדם' שהוא מיותר שאסור להשתחוות לאדם שעשה את עצמו עבודה זרה.

יד רש"י מבאר שהמקור שכהן משוח בשאר העבירות חייב בהעלם דבר דכתיב 'לאשמת העם' ודורשים שדין כהן משוח כדין פר העלם דבר של ציבור שהחייב שלו הוא בהעלם דבר ולא בשגגת מעשה, אמנם בעבודה זרה נחלקו רבי וחכמים האם חיובו בשגגת מעשה או בעלם דבר.

בדברי הגמ' מבואר ש'העלם דבר' הכוונה שידע את עיקר האיסור וטעה באחד מפרטי האיסור (כגון שידע שיש איסור עבודה זרה אלא שהיה סבור שהאיסור נאמר רק בזביחה והקטרה ולא בהשתחואה), ו'שגגת מעשה' הכוונה באופן שלא ידע את עיקר האיסור (כגון שלא ידע שיש איסור עבודה זרה בתורה), או שידע את האיסור אלא שהיה סבור שבאופן זה מותר לעבוד עבודה זרה (כגון בעובד עבודה זרה מחמת אהבה או יראה לדעת אב"י שיש בכך איסור והאדם היה סבור שאין בכך איסור).

הגמ' מוסיפה שאדם שראה בית והיה סבור שהוא בית הכנסת והשתחוה לו ובסוף התברר שהוא עבודה זרה לא נחשב שהשתחוה לעבודה זרה כלל משום ש'לבו לשמים' ורש"י מוסיף שאפילו באופן שהיה בתוך בית העבודה זרה והוא השתחוה בתוכו לשמים אין בכך עונש.

טו רש"י מבאר שלפי חכמים שכהן משוח חייב בכל הקרבנות בהעלם דבר המקור שכהן משוח אינו מביא אשם תלוי דכתיב 'על שגגתו אשר שגג' ודורשים שחייב אשם תלוי נאמר רק ביחיד שחייב חטאת בשגגת מעשה ולא בכהן משוח שחייב חטאת בהעלם דבר, ולפי רבי שסובר שכהן משוח חייב חטאת בעבודה זרה בשגגת מעשה המקור שכהן משוח אינו מביא אשם תלוי דכתיב 'שגגתו' ודורשים שחייב אשם תלוי נאמר רק ביחיד שחייב בכל הקרבנות בשגגת מעשה ולא בכהן משוח שחייב בשאר העבירות חוץ מעבודה זרה בהעלם דבר.

טז הגמ' מבארת שרבי יוסי סובר שהבערה 'ללאו יצאה' ורבי נתן סובר שהבערה 'לחלק יצאה', והגמ' מבארת שהעושה שתי מלאכות בשבת באופן שידע שהיום שבת ולא ידע שמלאכה זו אסורה בשבת ומלאכה זו אסורה בשבת חייב שתי חטאות בין לפי רבי נתן משום שהבערה 'לחלק יצאה' ובין לפי רבי יוסי משום שדורשים 'ועשה מאחת מהנה' ודורשים 'אחת שהיא הנה' שהעושה שתי מלאכות בשבת באופן שידע שהיום שבת ולא ידע שמלאכה זו אסורה בשבת ומלאכה זו אסורה בשבת חייב שתי חטאות, וכן דורשים 'הנה שהיא אחת' שהעושה שתי מלאכות בשבת באופן שלא ידע שהיום שבת חייב חטאת אחת.

יז הגמ' מבארת שרבי יוסף מוסיף שלמרות שלענין שבת דעת רבי יוסי שהבערה 'ללאו יצאה' ודעת רבי נתן שהבערה 'לחלק יצאה' מ"מ לכ"ע מודים שבאופן שיש פסוק אחד דורשים 'לחלק יצאה' והטעם של רבי יוסי שדורש שהבערה 'ללאו יצאה' משום שרבי יוסי סובר שיש פסוק אחר שיש חילוק מלאכות בשבת ולכן הפסוק של הבערה מיותר ודורשים 'ללאו יצאה'.

רש"י מבאר שהטעם של רבי יוסף שבאופן שיש אפשרות לדרוש 'ללאו יצאה' ויש אפשרות לדרוש 'לחלק יצאה' עדיף לדרוש 'לחלק יצאה' משום שאם נאמר 'לחלק יצאה' יתקיים הכלל ש'כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא' משום שמלמד שבכל המלאכות

- לרבי אמי:
  - לרש"י - 'ללאו יצאה'.
  - לתוס' - 'לחלק על עצמה יצאה'".
- לרבי יוחנן:
  - ללישנא קמא - 'לחלק יצאה'.
  - ללישנא בתרא - אין הכרח.

◆ **דין אדם שהשתחוה בשוגג האם חייב קרבן:**

- לפי הצד שהשתחוה 'ללאו יצאה' - אינו חייב קרבן.
- לפי הצד שהשתחוה 'לחלק יצאה' או 'לחלק על עצמה יצאה' - חייב קרבן.

◆ **אדם שזיבח וקיטר וניסך והשתחוה בהעלם אחד:**

- לפי הצד שהשתחוה 'ללאו יצאה' - חייב קרבן אחד.
- לפי הצד שהשתחוה 'לחלק על עצמה יצאה' - חייב שתי קרבנות.
- לפי הצד שהשתחוה 'לחלק יצאה' - חייב קרבן על כל עבודה ועבודה שעשה".

◆ **דיני 'מתעסק':**

- בשבת - פטור.
- בחלבים ועריות - חייב.

דף סג

◆ **דיני עבודה זרה:**

- האם מותר להזכיר שם של עבודה זרה:
  - באופן שהשם של העבודה זרה כתוב בתורה - מותר להזכיר.
  - באופן שהשם של העבודה זרה לא כתוב בתורה - אסור להזכיר²¹.
- אדם שהזכיר את השם של העבודה זרה (שלא כתובה בתורה) או שנדר בשם עבודה זרה או נשבע בשם עבודה זרה:
  - לרבי יהודה - לוקה²².
  - לרבי יעקב - לא לוקה משום שנחשב 'לאו שאין בו מעשה'.
  - בשאר העבודות של עבודה זרה (כגון גיפף או נישק) - אינו לוקה²³.

- ◆ **דינים שנלמדים מהפסוק 'לא תאכלו על הדם' - א. איסור אכילת בשר מבהמה קודם שתצא נפשה. ב. איסור אכילת קדשים כאשר הדם לא נזרק. ג. לא אוכלים סעודת הבראה באופן שאדם שהנהרג על ידי בית דין. ד. סנהדרין שהרגו את הנפש לא אוכלים באותו יום. ה. אזהרה לבן סורר ומורה (שלא יאכל אכילה שתגרום לידי שפיכות דמים שיהרג כדן בן סורר ומורה)²⁴.**

☞ **הערות** ☞

יש חילוק מלאכות אבל אם נדרוש 'ללאו יצאה' הדין של הלאו נאמר רק בהשתחוה ולא בשאר המלאכות ונמצא שהשתחוה יצאה מהכלל ולא לימדה על הכלל כולו.

יח בדברי הגמ' מבואר שרבי אמי סובר שאי אפשר לומר שהשתחוה 'לחלק יצאה' שהרי כתוב 'לא תעבדם' מיותר ודורשים שהתורה עשתה את כל העבודות לעבודה אחת ובאופן שעשה כמה מלאכות חייב אחת, ורש"י מבאר שמחמת כך דורש השתחוה 'ללאו יצאה' אמנם תוס' מבארים שמחמת כך דורש שהשתחוה 'לחלק על עצמה יצאה' (ורש"י מוסיף ששאר האמוראים מסוברים שלא דורשים 'לא תעבדם' סוברים שפסוק זה נכתב 'ללאו יתיר').

יט בדברי הגמ' מבואר שלפי הצד שהשתחוה 'לחלק יצאה' חייב קרבן על כל עבודה ועבודה שעשה, ולפי הצד שהשתחוה 'לחלק על עצמה יצאה' חייב שתי קרבנות משום שדורשים מ'לא תעבדם' שחייב על הזביחה והקיטור והניסוך קרבן אחד, וחייב קרבן נוסף על השתחוה, ולפי הצד שהשתחוה 'ללאו יצאה' דורשים מ'לא תעבדם' שחייב על הזביחה והקיטור והניסוך קרבן אחד, ולא חייב קרבן על השתחוה משום שאין בו חייב קרבן אלא לאו.

כ הגמ' מבארת שהמקור שאסור להזכיר את השם של העבודה זרה דכתיב 'ושם אלהים אחרים לא תזכירו'.

כא רש"י [ס ב, א] ותוס' מבארים שהמקור שאסור לידור בשם העבודה זרה או להישבע בשם העבודה זרה דכתיב 'ושם אלהים אחרים לא תזכירו'.

כב הגמ' מבארת שהטעם שאדם שגיפף או נישק אינו לוקה משום שהמקור של האיסור הוא מהפסוק 'לא תעבדם' (וכפי שהתבאר לעיל הערה ו) ופסוק זה נחשב 'לאו שבכללות' שאין לוקים עליו.

כג הגמ' אומרת שלא לוקים מחמת לאו זה משום שנחשב 'לאו שבכללות' ותוס' מבארים שלמרות שכן סורר ומורה לא לוקה מפסוק זה מ"מ לוקה מהפסוק 'ויסרו אותו', ותוס' אומרים שיש טעם נוסף שלא לוקים על לאו זה כיון שנחשב לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין.

◆ דיני שותפות עם הנכרי:

- בזמן האמוראים - אסור לעשות שותפות עם הנכרי.
- בזמן הזה - מותר לעשות שותפות עם הנכרי^{כז}.

דף סד

◆ דיני מולך:

- צורת העבודה של מולך - מסירה אדם לכמרים של המולך ולאחר מכן הכמרים מעבירים אותו באש^{כח}.
- העונש של מולך - במזיד והתראה סקילה, במזיד ללא התראה כרת^{כט}.
- דיני האדם שנמסר למולך:
  - באופן שמסר את בניו ובנותיו - חייב.
  - באופן שמסר את זרעו (כגון בני בנים) - חייב דכתיב 'כי מזרעו נתן למולך'.
  - באופן שמסר זרע פסול - חייב דכתיב 'בתנו מזרעו'.
  - באופן שמסר את כל זרעו למולך - פטור דכתיב 'מזרעך' ודורשים ולא כל זרעך.
  - באופן שמסר את עצמו - לת"ק פטור לרבי אלעזר ברבי שמעון חייב^{כו}.
  - באופן שמסר את קרוביו שאינם יוצאי חלציו - פטור.
  - באופן שמסר אדם סומא - ספק האם חייב.
  - באופן שמסר אדם ישן - ספק האם חייב^{כז}.
- צורת העברה:
  - לאביי - האדם עובר על שורת לבינים שיש אש משני צדדיה.
  - לרבא - האדם קופץ מעל בור שיש בתוכו אש.

⊕ הערות ⊕

כד הגמ' מבארת שהטעם שבזמן האמוראים אסור לעשות שותפות עם הנכרי משום שיש חשש שיתחייב לו שבועה וישבע בשם עבודה זרה, ויש איסור לישראל לגרום לנכרי להזכיר שם שמים דכתיב 'שם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך', אמנם בזמן הזה מותר לעשות שותפות עם הנכרי משום שנשבעים בשם שמים ובדבר אחר וכן לא הוזהר על השיתוף.

כה הגמ' מבארת שהמקור של האיסור של מולך דכתיב 'ומזרעך לא תתן להעביר למולך' וכתיב 'לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש' ודורשים גזירה שווה 'העברה העברה' שהאיסור של מולך הוא למסור את הבן לכמרים של המולך ולאחר מכן הכמרים מעבירים את הבן באש.

כו הגמ' מבארת מהו המקור שיש חיוב כרת במולך ובעבודה זרה, ונחלקו בכך רבי ישמעאל ורבי עקיבא, ונחלקו רש"י ותוס' בביאור המחלוקת וכדלהלן.

רש"י מבאר שרבי ישמעאל סובר שהתורה אמרה שלש פעמים כרת לענין עבודה זרה ומולך האחד 'והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את ה' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה (ורבי ישמעאל סובר שהפרשה מדברת בעובד עבודה זרה) והכוונה כרת בעולם הזה וכתיב 'כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה' והכוונה כרת לעולם הבא (ורבי ישמעאל סובר ש'הכרת תכרת' נחשב לכרת אחד כיון ש'דברה תורה כלשון בני אדם'), והשני בפרשה של מולך כתוב 'ואני אתן את פני באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו' והשלישי בפרשה של מולך 'והכרתי אתו ואת כל הזנים אחריו', ורבי עקיבא סובר שהתורה אמרה שלש פעמים כרת לענין עבודה זרה ומולך הראשון 'כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה' ודורשים 'הכרת תכרת' בעולם הזה ובעולם הבא (ורבי עקיבא סובר ש'לא דברה תורה כלשון בני אדם'), והשני בפרשה של מולך כתוב 'ואני אתן את פני באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו' והשלישי בפרשה של מולך 'והכרתי אתו ואת כל הזנים אחריו' (ורבי עקיבא סובר שהפסוק 'והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את ה' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה' לא נאמר לענין עבודה זרה אלא לענין ב'ברכת השם').

הגמ' מבארת שלפי הצד שמולך לא נחשב עבודה זרה דורשים את שלש הכרת שהתורה אמרה לענין עבודה זרה ומולך הראשון שיש חיוב כרת בעבודה זרה כדרכה והשני שיש חיוב כרת בעבודה זרה שלא כדרכה והשלישי שיש חיוב כרת במולך, ולפי הצד שמולך נחשב עבודה זרה דורשים את שלש הכרת שהתורה אמרה לענין מולך ועבודה זרה הראשון שיש חיוב כרת בעבודה זרה כדרכה והשני שיש חיוב כרת בעבודה זרה שלא כדרכה והשלישי שיש חיוב כרת במעביר בנו למולך בעבודה זרה שאין דרכה בכך.

תוס' מבארים שרבי ישמעאל סובר שהתורה אמרה ארבע פעמים כרת לענין עבודה זרה משום שיש פסוק שיש כרת במולך כיון שמולך כתוב בפרשת אחרי מות וכתוב בסוף הפרשה 'כי כל אשר יעשה מכל התועבת האלה ונכרתו הנפשות העשות מקרב עמם' ובכלל זה כרת ותוס' בתירוץ הראשון מבארים שרבי ישמעאל סובר שצריך שני פסוקים לכרת לעבודה זרה שלא כדרכה אחד בעולם הזה ואחד בעולם הבא, ותוס' בתירוץ השני מבארים שרבי ישמעאל סובר שצריך שני פסוקים לכרת למולך אחד בעולם הזה ואחד בעולם הבא, ותוס' מוסיפים שאפשר לומר שרבי עקיבא סובר שיש שלש פעמים כרת לענין עבודה זרה וסובר שהפסוק 'כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה' לא נאמר לענין עבודה זרה אלא לפורק עול ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה.

כז הגמ' מבארת שהמקור של רבי אלעזר ברבי שמעון שהמוסר עצמו למולך חייב דכתיב 'לא ימצא בך' ודורשים בעצמן, אמנם ת"ק לא דורש דרשה זו.

כח רש"י מבאר שהטעם של הצד שמסירת סומא או ישן פטור משום שלא נחשב דרך העברה כיון שהסומא והישן לא יכולים להעביר את עצמם למולך.

- האם מולך נחשב עבודה זרה:
  - לת"ק - מולך נחשב עבודה זרה.
  - לרבי אלעזר ברבי שמעון ולרבי חנינא בן אנטיגנוס - מולך לא נחשב עבודה זרה.
- דין אדם שלקח צרור או קיסם וקרא לו 'מולך' והעביר את בנו לפניו:
  - לרבי אלעזר ברבי שמעון - לאביי חייב לרבא פטור.
  - לרבי חנינא בן אנטיגנוס - חייב.
- דיני המעביר את בנו לעבודה זרה אחרת:
  - לפי הצד שמולך נחשב עבודה זרה - חייב.
  - לפי הצד שמולך לא נחשב עבודה זרה - פטור.
- דיני אדם שעובד למולך על ידי זביחה או הקטרה או ניסוך או זריקת דם:
  - לפי הצד שמולך נחשב עבודה זרה - חייב.
  - לפי הצד שמולך לא נחשב עבודה זרה - פטור.

דף סה

◊ דיני אוב וידעוני:

- בעל אוב או ידעוני - חייב סקילה.
- אדם ששואל באוב או בידעוני - עובר על לאו^כ.

◊ דיני חיוב קרבן:

- באופן שיש מעשה גמור (כגון בעל אוב שמקטיר בשביל האוב שעושה) - חייב.
- באופן שיש קצת מעשה:
  - לרבי עקיבא - חייב.
  - לרבנן:
    - לרבי יוחנן:
      - עבירה שנעשית בדיבור:
        - בחסימה - חייב.
        - במגדף ועדים זוממים - פטור^ל.
      - עבירה שנעשית במעשה (כגון המשתחוה לעבודה זרה או אוב שהקיש בזרועותיו) - חייב.
        - לריש לקיש - פטור.
- באופן שאין מעשה כלל (כגון ידעוני שמכניס את העצם לפיו ולאחר מכן העצם מדברת ללא מעשה):
  - לרבי עקיבא - לרבי יוחנן חייב, לריש לקיש פטור.
  - לרבנן - פטור.
- אדם שעשה אוב וידעוני בהעלם אחד:
  - לרבי עקיבא:

☞ הערות ☞

כט המקור שיש חיוב סקילה באוב וידעוני דכתיב 'ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעני מות יומתו באבן ירגמו אתם דמיהם בם' ורש"י מבאר שהמקור של האזהרה לבעל אוב וידעוני דכתיב 'לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים' והמקור של האזהרה לשאול באוב וידעוני דכתיב 'אל תפנו אל האבת ואל הידענים', אמנם תוס' מבארים להיפך שהמקור של האזהרה לבעל אוב וידעוני דכתיב 'אל תפנו אל האבת ואל הידענים' והמקור של האזהרה לשאול באוב וידעוני דכתיב 'לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים'.

ל רש"י מבאר שרבי יוחנן סובר שעבירה שנעשית בדיבור נחשב מעשה אמנם במגדף לא נחשב מעשה ש'ישנו במחשבה' (לרש"י משום שהעבירה תלויה בכונת הלב שבאופן שאמור בפיו גידוף ובלבו כיוון על אדם אחר ולא על ה' אינו עובר, ולתוס' דכתיב על מגדף 'ממך יצא חושב על ה' רעה' שהפסוק תלה את עיקר האיסור במחשבה), ובעדים זוממים לא נחשב מעשה משום ש'ישנם בראיה' כלומר שהחיוב של העדות מכוח דבריהם שראו את המעשה ואין מעשה בראיה, אמנם תוס' מבארים שרבי יוחנן סובר שעבירה שנעשית בדיבור לא נחשבת מעשה ורק לענין חסימה נחשב מעשה משום שעל ידי דיבורו נעשה מעשה שהבהמה אינה אוכלת, אבל בעדים זוממים לא נחשב מעשה ולמרות שעל ידי דיבורם נעשה מעשה שמחייבים את הנידון מ"מ עדים זוממים 'ישנם בראיה'.

- לרבי יוחנן - חייב קרבן אחד משום שיש לאו אחד לאוב וידעוני.
- לריש לקיש - חייב קרבן אחד משום שאין קרבן בידעוני כיון שאין בו מעשה.
- לרבנן - חייב קרבן אחד משום שאין קרבן בידעוני כיון שאין בו מעשה.

דף סו

◆ **דיני המחלל שבת** - במזיד והתראה סקילה, במזיד ללא התראה כרת^{לא}.

◆ **דיני המקלל אביו ואמו:**

- צורת האיסור - האיסור של מקלל נאמר בין בבן ובין בבת ובין בטומטום ובין באנדרוגינוס, והאיסור של מקלל נאמר בין באופן שקילל את אביו ובין באופן שקילל את אמו, והאיסור של מקלל נאמר בין באופן שקיללם בחייהם ובין באופן שקיללם לאחר מותם^{לב}.
- צורת הקללה:
  - באופן שקילל בשם 'הויה' - חייב.
  - באופן שקילל בשאר השמות (כגון אלקים שקי צבקות) או בכינוי (כגון חנון ורחום) - לרבי מאיר חייב, לרבי מנחם ברבי יוסי פטור^{לג}.

◆ **דיני אשה ארוסה או נשואה שזינתה:**

- בבוגרת - הבועל והאשה חייבים חנק.
- בנערה:
  - בארוסה - הבועל והאשה חייבים סקילה.
  - בנשואה - הבועל והאשה חייבים חנק^{לד}.
- בקטנה:
  - לרש"י:

הערות

לא הגמ' מבארת שלמרות שבכל המלאכות יש חיוב סקילה וזרת מ"מ במלאכת מבעיר נחלקו התנאים לרבי יוסי הבערה 'ללאו יצאה' ולכן אין בו סקילה וזרת, ולרבי נתן הבערה 'לחלק יצאה' ולכן יש בו חיוב סקילה וזרת, והגמ' מוסיפה שהעובר על איסור תחומים אינו חייב סקילה וזרת גם לדעת רבי עקיבא שסובר שתחומין דאורייתא.

לב הגמ' מבארת שרבי יאשיה מביאר שמשמעות הפסוק 'איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו' שהאיסור של מקלל נאמר רק באופן שקילל גם את אביו וגם את אמו, ולכן התורה כתבה 'אביו ואמו קלל דמיו בו' ודורשים מכך שבתחילת הפסוק התורה סמכה את אביו לקללה של מקלל נאמר בין באופן שקילל את אביו ובין באופן שקילל את אמו, והמקור שהאיסור של קללת אביו ואמו נאמר גם באופן שקיללם לאחר מיתה דכתיב 'מקלל אביו ואמו מות יומת', ודורשים מהלשון 'איש איש' שהאיסור של מקלל נאמר לא רק בבן אלא גם בבת ובטומטום ואנדרוגינוס. (תוס' מבארים שאם היה כתוב 'איש' היינו דורשים שהאיסור של מקלל נאמר רק בבן ובין כיון שהתורה כתבה 'איש איש' אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות שהאיסור של מקלל נאמר בין בבן ובין בטומטום ובין באנדרוגינוס).

הגמ' [פה ב] מבארת שרבי יהונתן סובר שמשמעות הפסוק 'איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו' שהאיסור של מקלל נאמר בין באופן שקילל את אביו ובין באופן שקילל את אמו, והמקור שהאיסור של קללת אביו ואמו נאמר גם באופן שקיללם לאחר מיתה דכתיב 'אביו ואמו קלל דמיו בו', והמקור שהאיסור של מקלל נאמר לא רק בבן אלא גם בבת ובטומטום ואנדרוגינוס דכתיב 'מקלל אביו ואמו מות יומת' ולא דורשים את הלשון 'איש איש' משום ש'דיברה תורה כלשון בני אדם'.

הגמ' מבארת שהאזהרה של מקלל אביו ואמו נלמדת מהצד השווה מהאיסור של קללת דיין ('אלקים לא תקלל') ומהאיסור של קללת נשיא ('נשיא בעמך לא תאור') ומהאיסור של קללת חרש ('לא תקלל חרש').

הגמ' מביאה שנחלקו התנאים בביאור הפסוק 'אלקים לא תקלל' לרבי ישמעאל המילה 'אלקים' היא חול והכוונה לדיין ולרבי עקיבא המילה 'אלקים' היא קודש והכוונה לה', והגמ' מבארת שלפי רבי ישמעאל אפשר ללמוד מהפסוק גם איסור 'ברכת השם' ותוס' מבארים שאם כוונת הפסוק הייתה רק לדיין היה צריך לכתוב לשון 'דיין' ולא 'אלקים' ולכן דורשים שהאיסור נאמר גם על קללת דיין וגם על 'ברכת השם', ולפי רבי עקיבא אפשר ללמוד מהפסוק גם איסור של קללת דיין משום שאם כוונת הפסוק הייתה רק לאיסור של 'ברכת השם' היה צריך לכתוב 'אלקים לא תקלל' ודורשים מהאות 'ל' שכוונת הפסוק לאיסור נוסף של קללת דיין.

לג הגמ' מבארת שנחלקו רבי מאיר ורבי מנחם ברבי יוסי לענין מגדף לרבי מאיר חייב רק באופן שקילל שם בשם ולרבי מנחם ברבי יוסי חייב גם באופן שקילל שם, והמקור של רבי מאיר דכתיב 'ונקב שם ה' מות יומת רגום ירגמו בו כל העדה כגור כאזרח בנקבו שם יומת' ודורשים מהכפילות הלשון 'שם' שהחויב נאמר רק באופן שקילל שם בשם, אמנם רבי מנחם ברבי יוסי סובר שהמילה 'שם' השניה אינה נצרכת לענין מגדף אלא לענין מקלל אביו ואמו שחייב רק באופן שקילל בשם 'הויה'.

לד בדברי הגמ' מבואר שארוסה לאחר שנמסרה לחופה דינה כנשואה.

- לרבי יאשיה:
  - לרש"י לפי התירוץ הראשון של תוס':
    - לרבי מאיר - הבעל פטור.
    - לרבנן:
  - בארוסה - הבעל חייב סקילה.
  - בנשואה - הבעל פטור.
  - לרש"י לפי התירוץ השני של תוס':
    - לרבי מאיר - הבעל פטור.
    - לרבנן - בין בארוסה ובין בנשואה הבעל חייב סקילה.
  - לרבי יונתן:
    - בארוסה:
      - לרבי מאיר - הבעל חייב חנק.
      - לרבנן - הבעל חייב סקילה.
      - בנשואה - הבעל חייב חנק^ל.
    - לתוס':
      - קטנה נשואה - הבעל חייב חנק.
      - קטנה ארוסה:
        - לרבי מאיר:
          - לרבי יאשיה - הבעל פטור.
          - לרבי יונתן - הבעל חייב חנק.
          - לרבנן - הבעל חייב סקילה^ל.

דף סז

◆ דיני אדם שהסית אחרים לעבוד עבודה זרה:

- מהו העונש של המסית:
  - באופן שנביא הסית לעבוד עבודה זרה:
    - לת"ק - מיתתו בסקילה.
    - לרבי שמעון - מיתתו בחנק.
  - באופן שאדם שאינו נביא הסית לעבוד עבודה זרה:

☞ הערות ☞

לה הגמ' מביאה שהחייב סקילה בנערה המאורסה נאמר בלשון 'נערה' בכתיב חסר 'נער', ורבנן סוברים שדורשים שהדין סקילה נאמר בין בנערה ובין בקטנה ורבי מאיר סובר שדורשים שהדין סקילה נאמר רק בנערה ולא בקטנה.

רש"י מבאר שנחלקו רבי יונתן ורבי יאשיה בדין גדול הבא על הקטנה לרבי יונתן הבעל חייב משום שדורשים 'ומת האיש אשר שכב עמה לבדו' ולרבי יאשיה הבעל פטור דכתיב 'ומתו גם שניהם' ודורשים שהחייב מיתה נאמר רק באופן שהבעל והאשה חייבים מיתה ולא באופן שהבעל גדול והאשה קטנה שהבעל חייב מיתה והאשה פטורה, ותוס' בתירוץ השני בדעת רש"י מבארים שדברי רבי יאשיה נאמרו רק לדעת רבי מאיר שסובר שקטנה ארוסה הבעל אינו חייב סקילה ולכן מסתבר למעט שגדול הבא על הקטנה יהיה פטור לגמרי, אמנם לדעת רבנן שקטנה ארוסה הבעל חייב סקילה לא מסתבר למעט שגדול הבא על הקטנה יהיה חייב ולכן רבי יאשיה מודה שלדעת רבנן לא דורשים 'ומתו גם שניהם' לדין זה אלא לדרשה אחרת כדעת רבי יונתן, אמנם תוס' בתירוץ הראשון מבארים שרבי יאשיה סובר שדורשים 'ומתו גם שניהם' בין לדעת רבי מאיר ובין לדעת רבנן משום שכיון שהפסוק 'ומתו גם שניהם' נאמר באשה נשואה דורשים מפסוק זה שבאופן שהבעל היה צריך להיות חייב חנק (כגון בקטנה נשואה או בקטנה ארוסה לפי רבי מאיר) הבעל פטור לגמרי, ולא דורשים מהפסוק באופן שהבעל חייב סקילה (כגון קטנה נשואה לדעת רבנן).

לו הגמ' מביאה שהחייב סקילה בנערה המאורסה נאמר בלשון 'נערה' בכתיב חסר 'נער', ורבנן סוברים שדורשים שהדין סקילה נאמר בין בנערה ובין בקטנה ורבי מאיר סובר שדורשים שהדין סקילה נאמר רק בנערה ולא בקטנה. ותוס' מבארים שנחלקו רבי יונתן ורבי יאשיה בדעת רבי מאיר בדין קטנה ארוסה לרבי יאשיה הבעל פטור דכתיב 'ומתו גם שניהם' ולרבי יונתן הבעל חייב חנק דכתיב 'ומת האיש אשר שכב עמה לבדו', ותוס' מבארים שלדעת רבי יונתן דורשים מהפסוק 'ומתו גם שניהם' שבאופן שהחייב מיתה של הבעל והאשה אינו שווה הבעל פטור, ולכן בקטנה ארוסה לדעת רבי מאיר שהבעל חייב חנק והאשה אם הייתה נערה הייתה חייבת סקילה הבעל פטור, אבל בקטנה נשואה שהחייב של הבעל והאשה שווים שהרי הבעל חייב חנק וכן האשה אם הייתה גדולה הייתה חייבת חנק לא דורשים דרשה זו ולכן הבעל חייב חנק.

- באופן שהסית את רוב אנשי העיר לעבוד עבודה זרה:
  - לת"ק - מיתתו בסקילה.
  - לרבי שמעון - מיתתו בחנק.
- באופן שהסית אדם אחד לעבוד עבודה זרה - מיתתו בסקילה^{לז}.

• דיני המסית:

- צורת ההסתה - באופן שאומר 'שעבודה זרה פלונית אוכלת כך ושותה כך ומטיבה כך ומריעה כך'.
- התראה - מסית נהרג גם באופן שהעדים לא התרו בו דכתיב 'לא תחמול ולא תכסה עליו'^{לח}.

◆ דין כישוף:

- באופן שעושה מעשה:
  - לרבי יוסי הגלילי - בסייף^{לט}.
  - לרבי עקיבא ובן עזאי ורבי יהודה - בסקילה^מ.
- באופן ש'אוחז את העינים' - פטור אבל אסור.

⌘ הערות ⌘

לז רש"י מבאר שהמקור שאדם נביא הסית אדם אחד לעבוד עבודה זרה מיתתו בסקילה דכתיב 'כי יסיתך אחיך בן אמך או בןך או בתך או אשת חיקך או רעך אשר כנפשך בסתר לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבתך' ולאחר מכן כתוב 'וסקלתו באבנים ומת', ורבי שמעון סובר שנביא שהסית מיתתו בחנק דכתיב 'כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן אליך אות או מופת ובא האות והמופת אשר דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדם' ולאחר מכן כתוב 'והנביא ההוא או חלם החלום ההוא יומת' וסתם מיתה הכוונה חנק.

לח המשנה מבארת שבאופן שאדם הסית שני אנשים לעבוד עבודה זרה שני המוסתים באים לבית דין ומעידים עליו והורגים אותו, ובאופן שאדם הסית אדם אחד ורצה המוסת להרוג את המסית אומר למסית שיש אנשים נוספים שרוצים לשמוע את דבריו, ובאופן שהמסית חוזר על דבריו בפני אנשים נוספים יכולים המוסתים לבוא לבית דין ולהעיד עליו ולהרוג אותו, ובאופן שהמסית לא רוצה לחזור על דבריו בפני אנשים נוספים מטמינים לו עדים מאחורי הגדר ומוסת אומר למסית שיחזור על דבריו שאמר לו קודם, והמסית חוזר על דבריו, והמוסת אומר 'היאך נניח את אלוקינו שבשמים ונלך ונעבוד עצים ואבנים' ובאופן שהמסית חוזר מדבריו לא הורגים אותו ובאופן שהמסית אומר 'כך היא חובתנו כך יפה לנו' העדים מאחורי הגדר באים לבית דין והורגים אותו.

לט הגמ' מבארת שהמקור של רבי יוסי הגלילי שהעונש של כישוף הוא סייף דכתיב 'מכשפה לא תחיה' ולומדים גזירה שווה לפסוק 'לא תחיה כל נשמה'.

מ הגמ' מבארת שהמקור של בן עזאי שהעונש של כישוף בסקילה דכתיב 'מכשפה לא תחיה' וסמך ליה 'כל שכב עם בהמה מות יומת' ודורשים שכמו ששוכב עם בהמה מיתתו בסקילה כך כישוף מיתתו בסקילה, ורבי עקיבא סובר שהמקור שמכשף בסקילה משום שלומדים גזירה שווה להר סיני שכתוב בו 'אם בהמה אם איש לא יחיה', ורבי יהודה סובר שהמקור שמכשף בסקילה משום שאוב וידעוני היו בכלל מכשף ונאמר בהם סקילה וכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא' שהעונש של כישוף בסקילה.

הגמ' [סח א] מבארת שהאיסור של כישוף לא נאמר באופן שעושה זאת בשביל ללמד את דיני כישוף דכתיב 'לא תלמד לעשות' ודורשים אבל אתה למד להבין ולהורות.